

BODNÁR DÁNIEL

Pál Ferencsel

Pál Ferenc (1966) római katolikus pap, mentálhigiénés szakember. Fiatalkorában a Budapesti Vasas válogatott atlétája, 1987-ben, még juniorként, felnőtt magyar bajnok lett magasugrásban. 1996 júniusában szentelték pappá Esztergomban. Szentelése után lelképásztor Terézvárosban, Rákoskeresztúron, majd nyolc évig az óbudai Kövi Szűz Mária-templom plébánosa. 2011 augusztusától az angyalföldi Szent Mihály-templom helyettes plébánosa. 2005-től a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet tanára. Több könyve jelent meg: Tükör által világosan (2009), A függőségtől az intimitásig (2010), Természetes spiritualitás. Meghittségben Istennel (2011), A szorongástól az önbecsülésig (2012). Pál Ferenc papi szolgálatának kezdetétől tart heti rendszerességgel hittanórákat, előadásokat fiataloknak pszichológia, teológia és mentálhigiéné témakörében. 2012-től a MOM Kulturális Központ ad otthont ezeknek, a nézőtér mindig zsúfolásig teli, a résztvevők száma alkalmanként meghaladja az ezer főt, és a résztvevők körében spontán közösségszervezés kezdődött. A jelenséget a SOTE Mentálhigiéné Intézete szociológiai kutatás során vizsgálta. Pál Feri atya 2013-ban oktatás és nevelés kategóriában Prima-díjas lett, valamint elnyerte a Prima Primiissima közönségdíját is.

Gyermekkorában Ön nem kapott vallásos nevelést. Mikor került először közelebbi kapcsolatba a hittel?

Édesapám pilóta volt, édesanyám pedig stewardess, majd tolmács és fordító. A vallásos nevelés teljesen kimaradt a gyermekkoromból. Serdülőkoromban megjelent bennem egyrészt egy nagy nyitottság az élet mélyebb dolgai iránt, kerestem, kutattam, másrészt bizonytalanság is jellemzett. Ez utóbbi abból is fakadt, hogy a szüleim akkor váltak el. Egyébként édesapám harmadik, édesanyám második házasságából születtem. Nem találtam a helyemet, ami a körülményeimet figyelembe véve nem is volt csoda. Mindennek következtében tájékozódni kezdtem a vallások, a spirituális rendszerek felé. Tízennyolc évesen, nem sokkal az érettségi után kerültem a Zugligeti közösségbe, Kozma Imre atya közelébe.

Ez hogyan történt?

Egy őszi napon a barátaimmal lánsteniszeztünk, és ők nem akarták lejátsszani az utolsó játszmát. Nagyon dühös lettem, hogy milyen dolog ez, abba hagyni a játékot, pont a mindent eldöntő játszma előtt! A barátaim egymásra néztek — 1984-ben vagyunk, akkoriban még nem írta ki senki magára, hogy templomba jár —, de végül egyikük elárulta, hogy hittanórára mennek. Felcsillant a szemem, ugyanis nagy érdeklődés és nyitottság élt bennem a kereszténység felé, már csak azért is, mert gyakorlatilag semmit nem tudtam róla. Így kerültem Zugligetbe. Két éven keresztül a hittanterem leghátsó sorában ültem a konvektor mellett, és ki se nyitottam a szám, csak hall-

gattam, figyeltem, igyekeztem befogadni mindent, amit ott láttam, tapasztaltam. Két dolog ragadott meg különösen. Az egyik, hogy akár az Új-, akár az Ószövetségről volt szó, mindig a hétköznapi, gyakorlatias életről beszéltünk, arról, hogy a különböző helyzetekben mit tehet, illetve mit érdemes tennie a keresztény embernek. Közel állt hozzám az életszagú, cselekvésorientált hitoktatás. Közben pedig egyértelmű volt emögött az igényes, megalapozott szellemi, lelki háttér. A súlypont azonban nem ezen van, hanem azon, hogy mit és hogyan csináljunk, hogyan éljünk. A másik pedig, ami megragadott, hogy a közösség is nyitott volt és befogadó. Engem is befogadott. Ha csak az egyik vagy a másik lett volna meg, nem éreztem volna otthon magam. Azzal azonban, hogy egy közösség elfogadott az útkereséssel, a gyöngeséggel, a gyarlósággal, tétovasággal együtt, ez rendkívül megerősítő volt. Ráadásul minden ünnepi szentmisén kiállt húsz-harminc férfi — többségükben magasan kvalifikált értelmiségiek — az oltár köré, és ezért a kereszténység számomra — egy fiatal sportoló számára is — elfogadható, vállalható, férfiként élhető lett, jövőképet hordozott magában.

Ifjúkori vágya az volt, hogy olimpiai bajnok atléta legyen, még juniorként nyert magyar bajnokságot magasugrásban. Az élete azonban váratlanul másképp alakult: Az egyik szombaton még pénzdíjas versenyen vett részt, hétfőn pedig már jelentkezett a szemináriumba. Milyen folyamatok vezettek ehhez az Ön által spirituális ugrásnak nevezett fordulathoz?

Voltaképpen szombaton még versenyeztem, hétfőn pedig már bent voltam a papnevelő intézetben. Hosszú, folyamatos útkeresés eredménye volt, ami hiányokból, szenvedésekből, tanácsalanságból forrásozott, valamint érzékenységből, de legfőképp mély vágyakból. Valójában nem tudom megmondani, hogy mikor lettem keresztény. Nem történt olyan esemény, amire azt tudnám mondani, hogy ez volt az a fordulat, amitől már keresztény emberként tekintettem magamra. Arra viszont emlékszem, hogy egyszer elmélkedtem, imádkoztam, és akkor megfogalmazódott bennem a gondolat, kérdés: tulajdonképpen én keresztény vagyok? Akkor már évek óta jártam hittanórára, ott voltam vasárnaponként a szentmisén, a keresztény ember erkölcsiségét igyekeztem élni. Emlékszem, hogy végiggondoltam mindezt, és életemben először a magam számára is kimondtam, igen, azt hiszem, én már keresztény vagyok. Tíz évvel később ez egy nagy rácsodálkozással párosult, amikor a megtérés lélektanáról olvastam. A tanulmányból kiderült, hogy a megtérés egyik formája pontosan olyan, mint amilyen az én megtérésem volt, hosszan érlelődő, folyamatban történő megtérés. Előfordulhat, hogy különösebb csúcok nincsenek is, mégis, ezek a megtérési folyamatok a legtartósabbak, ha az a valaki, aki megtér, közösségben is képes gyökeret eresztetni. Ebből a szempontból a megtérési folyamatomban semmi rendkívüli nem volt. Voltak azonban istenélményeim. Az, hogy végül pap lettem, egy nagyon határozott istenélményemhez kapcsolódik. Világosan emlékszem, 1988. február 8-án délután öt óra ötven perckor buszon utaztam a hat órás vasárnapi szentmisére, a megállóban leszálltam, és ahogy haladtam a templom felé, egy nagyon világos és egyértelmű élményt éltem át, közvetlenül találkoztam és párbeszédet folytattam Istennel. Isten föltette a kérdést, hogy akarok-e pap lenni. Ez engem

egyszerre vonzott és félelmet is keltett bennem. S ahogy egyre közelebb engedtem magamhoz a választ, hogy igen, tudatosult bennem, hogy ez egy életre fog szólni. Átélttem, hogy nem egyszerűen csak egy gondolat bennem, hanem tényleg Istennel beszélem meg. Akkor abban a vívódásban, őrlődésben átélttem, hogy Isten irántam való szeretetét egyáltalán nem befolyásolja az én válaszom. Ha most azt mondom, hogy nem akarok pap lenni — azzal együtt is, hogy érzem, Isten meghívott rá —, de mégis nemet mondok, Ő ugyanúgy fog továbbra is szeretni, mint ahogy eddig tette. Ez az élményem akkora szabadságot adott nekem, hogy ki tudtam mondani az igent, hogy el tudom képzelni, és szeretnék pap lenni. A találkozásunk úgy folytatódott, hogy Isten azt válaszolta a döntésemre, hogy a világ teremtése előtt úgy képzelte el, hogy pap legyek, de nem mondta meg addig, amíg nem született meg a válaszom. Ez még jobban megerősített, Istennek a szabadságot adó, de közben nagyon figyelmes, gyöngéd, tapintatos jelenléte, hogy nem akart megterhelni azzal, hogy azt mondja: papnak képzeltelek el, mert akkor hogy fogok élni, ha úgy gondolom, hogy nem akarok az lenni. A szeretetnek, a szabadságnak és ennek a tapintatnak, gyöngédségnek, de közben a helyzet méltóságának és komolyságának együttes világa az, amiben megfogalmazódott a döntésem, hogy pap akarok lenni. Eszembe jut erről egy másik élményem. Egy paptársam nemrég felidézte, Feri, olyan furcsa voltál számomra a szemináriumban az első napokban. Mi, többiek, idegenül mozogtunk a papnevelő intézetben, senki nem találta még a helyét, te viszont lehevertél az ágyra, fölraktad a lábad, és úgy feküdtél ott, mintha mindig itt lettél volna. S ez a paptársam jól látott engem. Két nappal a pénzdíjas versenyt követően maximálisan a helyemen voltam a papnevelő intézetben, az ágyamon. Azóta is nagyon szilárd és határozott papi identitással rendelkezem, s ezt az önazonosságot elveszithetetlennek tartom. Éppen ezért is engedhetem meg magamnak, hogy ne akarjak mindig papi szerepben lenni. Sokan kérdezik tőlem, miért nem vagyok papi szerepben olyankor, amikor előadást tartok a MOM kulturális központban, vagy országsszerte bármelyik művelődési házban? A válaszom: azért, mert nagyon határozott és nagyon stabil papi identitással élek. Ezért is megkülönböztetem a szerepet az identitástól, az önazonosságtól.

Az erős papi identitása mellett viszont úgy élelkszik vissza, hogy egy időben lelki kiszáradást érzett a szemináriumban. Eltávolodott Istentől, megrendült a hite, hiányzott önből a szeretet abban az időszakban?

A zavar nem elsősorban az Istennel való kapcsolatomban jelent meg, hanem a saját magammal való kapcsolatomban, és a környezetemhez fűződő viszonyomban. Megkeresztelt, megbérmálkozott felnőtt férfiként, sokféle elképzelésem volt arról, hogyan kellene kitöltenem a készületnek az idejét, miben kellene fejlődni, erősödni, mire kellene energiát szánnom. Az a közeg, amiben éltem, ezt nem támogatta. A papi tanulmányaim mellett az ELTE-re is átjártam, kulturális antropológiát, indológiát, filozófiát hallgatni. Ezek mellett kijártam kórházakba, elfekvőkbe, betegeket látogatni, fürösztetni, karitatív munkát végezni. Ezek a tevékenységeim számomra gond

nélkül illeszkedtek a papi tanulmányaimhoz, ám az előjáróim mégis eltiltottak tőlük, sőt megesett, hogy a gúny tárgyává tették azokat. Sőt, a diakonusszentelésem egyik feltétele az volt, hogy be- szüntetem az átjárást az ELTE-re, és nem járok a kórházakba sem karitatív tevékenységet végezni, merthogy szerintük nem ez a dol- gom. Nekem viszont meggyőződésem volt, hogy ez is a dolgom, amellett, amit a szeminárium olyan természetesen biztosít és el is vár tőlem, hogy imádkozzak, tanuljak, levizsgázzak. Úgy gondol- tam, ha pap akarok lenni — márpedig az akartam lenni —, akkor ezeken a területeken is ugyanolyan intenzitással kellene magamat fejleszteni és képezni. Így kialakult egy konfliktus aközött, ahogy a saját önnevelésemet-, művelésemet szabadon elképzeltem, és aköz- zött, ahogy azt az előjáróim meghatározták. A két nézőpont sok ponton ütközött egymással, ami nagy feszültséget okozott bennem és azt gondoltam, hogy nem vagyok jó kezekben.

*Hogy sikerült ezen fe-
lülemelkednie?*

Nem emelkedtem felül, illetve megszületett bennem egy elhatáro- zás. Ennek az volt a lényege, hogy igyekszem a meglévő körülmé- nyek között a lehető legjobban fölkészülni a papságra. Például ha hallottam egy nagyon unalmas prédikációt vagy előadást valami- lyen fontos témáról, akkor visszamentem a szobámba, és megpró- báltam rájönni, hogy ennek a prédikációnak vagy előadásnak mi akart a valódi mondanivalója lenni, és azután elmondtam magam- nak érdekesen, befogadhatóan. Ott, a négy fal között, saját magam- nak, és ezt éveken keresztül gyakoroltam. Amikor a papszentelésem után az első beszédemet tartottam a terézvárosi templomban, akkor tulajdonképpen már sok száz beszéd után voltam, amit persze sen- ki sem hallott. Megvolt bennem az is, hogy ha valamivel nem értek egyet, mégpedig a papsággal kapcsolatos elköteleződésem miatt, a felelősségtudatomról nem mondok le, hanem annak a kifejezés- módját megpróbálom megtalálni. Mindkettőt tettem, aminek egyik következménye az lett, hogy eltanácsoltak a szemináriumtól hatod- év elején, fölszentelt diakónusként. A konfliktusban én is benne vol- tam, olyan értelemben is, hogy nem kerültem el sok olyan ütközést, amit ma már biztos, hogy elkerülnék. Nem bánom azonban, hogy huszonéves fejjel vállaltam azokat a konfliktusokat. Lehettem volna sokkal bölcsebb, előrelátóbb, sok minden lehettem volna. Nem min- dig a legjobb döntéseket hoztam, az érzéseimmel, indulataimmal sem bántam elég hatékonyan, de az is biztos, nem bánom, hogy az életemnek része lett, hogy eltanácsoltak a papnevelő intézetből, mert ezután mentem el pszichoanalízisre — egy református lel- készhez és analitikushoz, Bodrog Miklóshoz —, kíváncsi voltam arra, mi is történt velem, bennem? Abban ugyanis egyetlen pilla- natig sem kételkedtem, hogy továbbra is pap akarok lenni, hiába tanácsoltak el a szemináriumtól, és zártak ki az egyetemről. Azt vi- szont nem értettem, hogy miért vállaltam olyan konfliktusokat is, melyek a papszentelésemet megakadályozták. Tehát mélyebb ön-

ismeretre vágytam. Végül aztán, sokak közbenjárására két évvel később mégiscsak pappá szenteltek.

Ön igen tágra értelmezi a hit fogalmát, amelynek természetes alapja a kapcsolatok, amelybe beletartozik a család, a közösség, mindezek minősége meghatározza a hitünket. Az emberi és isteni hit természetes összetartozásáról van szó?

Az, hogy emberként képesek vagyunk a hitre, embervoltunk egy adottsága. Annak, hogy ez miként tud kibontakozni bennünk, nagyon sok emberi összetevője van, ezért nemcsak arról beszélhetünk keresztény emberként, hogy mit hiszünk, hanem arról is, hogy hogyan. Alapvetően fontos a kötődési képességünk milyensége, az, hogy tudunk valakihez kötődni, tartozni és, hogy megvan-e bennünk az a biztonság, hogy a nehézségek nyomán sem kérdőjelezzük meg a kapcsolatot, a másik és magunk szerethetőségét és értékességét. A Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének 2013-as kutatásaiból kiderült: a magyar felnőtt lakosság csupán 30 százaléka kötődik biztonságosan másokhoz. A különböző kutatások pedig arra világítanak rá, hogy ha valaki nem képes másokhoz kötődni, az az Istennel való kapcsolatának, Istenhez való kötődésének hogyanjára, minőségére is hatással van. Ezért a többség számára a vallási megküzdési stratégiák általában és gyakran eredménytelenek maradnak. Ha tehát a katolikus magyar lakosság reprezentálja a felnőtt lakosságot, akkor azt mondhatjuk, hogy száz templomba járó emberből, aki vasárnaponként ott ül a szentmisén, hetvennek krónikus istenkapcsolati nehézségei vannak. Ezért hiába beszélünk kizárólagosan arról, hogy mit hiszünk katolikus keresztényként, ugyanis a nehézségek zöme nem a tanítás, a hitigazságok elfogadása, hanem az, hogy miként higgyek úgy, hogy az valódi erőforrás legyen, valódi találkozás lehessen Istennel. A hitem tegye lehetővé, hogy a lehető legjobban képes legyek megismerni Istent, és ne a saját sérüléseimmel találkozom az imádságaim során. A megsebzettségeim ugyanis meghatározzák és nemegyszer ellehetetlenítik az Istennel való találkozásnak a lehetőségeit. A többség arról beszél, hogy imádkozom én Istennel, de nem válaszol semmit, nem törődik velem. Néhányan mondják csak, hogy biztos, hogy Isten válaszolt az imádságomra, valószínű tehát, hogy nem hallok. Ha csak ezt az egyetlen dolgot nézzük, a kötődésünknek a minőségét, akkor azt mondhatjuk, hogy száz emberből hetven az imádsága során rendszeresen azt éli meg, hogy Isten nem válaszol, nem szól, nem elérhető, nem megtapasztalható a számára, még az imádságban sem. Miközben ez nem Istentől szól, hanem az emberről, és megsebzettségéről.

A megsebzettség különböző formáiban szinte mindnyájan részesültünk gyermekkorunkban, s ezek később negatívan befolyásolhatják Istenhez és emberhez való viszonyun-

Két nagyon fontos úton lenne érdemes egyszerre járnunk. Az egyik az életszentség útja, a másik pedig a személyiségfejlődés útja. Mindkettőt érdemes lenne folyamatosan gyakorolnunk, előrelépetgetnünk mindkét úton. Bizonyos sérülésekből sosem fogunk gyógyulni, hanem megtanulhatunk velük együtt élni. Ha viszont van élő spiritualitásunk, és a személyiségfejlődésben is meg tudjuk tenni azokat a lépéseket, amelyekre képesek vagyunk, ez a kettő teremti meg annak a feltételét, hogy az életünket ne csak a sebzettsé-

kat. Hogyan lehetséges mégis kilépnünk ebből a megsebzettségből?

Hogy lehetséges ezt megvalósítani?

geinkből éljük, ne csak ezekből adjunk választ az élet kérdéseire, nehézségeire, hanem legyünk képesek a sebzettségeinkre is válaszolni. Azokat nem tagadva, felülmúlni.

Elmondok egy történetet. 1944-et írunk, egy zsidó származású fiatalember megy az utcán, nem hordja a sárgacsillagot, hamis papírai vannak. Egyszer csak látja, hogy az utca másik oldalán egy nyilas két sárgacsillagos öregembert kísér, nagyjából lehet tudni, hogy mi lesz a sorsuk. A fiatalember képtelen levenni a szemét róluk, és ez föltűnik a nyilasnak. Odahívja magához, azt mondja neki, te is zsidó vagy, mutasd a papírjaidat. A fiatalember engedelmessé válik, de a nyilas azt mondja, ezek hamis papírok. Most már hármójukat kíséri. Feltűnik egy rendőr, a fiatalember kiabálni kezd, nem vagyok zsidó, ennek a nyilasnak nincs joga engem elhurcolni. A rendőr utasítja a nyilast, hogy engedje szabadon őt. A fiatalember megmenekül, az idős házaspárt valószínűleg megölik. Kimegy az Egyesült Államokba, és nemzetközi hírví szívbész lesz, újítások tucatjait vezeti be a sebészeti eljárásokba, ezrével menti meg az emberek életét. Túl van már a hetvenen, amikor megérti a saját élettörténetét, és egy beszélgetésben elmondja: Egész életemben igazán otthon a múltban éreztem magam. Mert orvosként újból és újból végigéltem azt a helyzetet, hogy élet és halál között kell döntenem, és ott, amikor megsebződtem, a magam bőrét mentettem, tudtam, hogy mások meghalnak, de én megúszom, és meg is akarom úszni. S azóta, most már több mint ötven éve, újra és újra úgy döntök a múltban, hogy megmentem valakinek az életét. Ez az ember sosem járt pszichoterápiára, analízisre, sem lelki gondozói kapcsolatban nem volt, tulajdonképpen nem gyógyult ki a traumájából, de képes volt a sebzettségre egy életválaszt adni. Mások pedig — nagyon sokan — megsebződnek, és nem tudnak kreatív, élettel teli, életadó választ adni arra, ami velük történt, hanem esetleg minden hitüket, reménységüket, a tartásukat elveszítve, végigtántorogják az életüket, és minden kapcsolatuk, helyzetük többé-kevésbé a sebzettsükről szól, arról, hogy nem nőtték ezt ki, nem múlták felül.

Az imént beszélt Isten feltétel nélküli szeretetéről, hogy akkor is szerette volna Önt, ha nem mond a hívására, hogy pap legyen. Miért van az, hogy az emberek többsége képtelen hinni abban, hogy Isten szeretete mindenkire kiterjed, válogatás nélkül, és nem kötődik feltételhez?

Kutatások bizonyítják, hogy ez a feltétlen bizalom Isten feltétel nélküli szeretetéről azok számára a legkönnyebben elérhető, akiknek magzati kortól van tapasztalatuk a családban arról, hogy őket valaki — ember — így szerette. Hosszú távon termékeny, reális módon azokban erősödik meg a hit, hogy Isten feltétel nélkül szereti az embert, akiket valamikor így szeretett valaki. Előfordul, hogy valakit nem így szeretnek. Ilyenkor elméletileg, akár a hitoktatás keretében megtanulhatja valaki, hogy Isten feltétel nélkül szeret, ez azonban a személyiségének a mélyrétegeibe nem tud leszivárogni. Ez a tudás csak a fejben van meg, de nincs meg a szívben, a zsigerekben, hiányzik a tapasztalati háttér. Az is lehetséges, hogy valaki emiatt idealizál magának egy pozitív istenképet. Az idealizált istenkép messze felülmúlja azt a tapasztalati világot, amit ő a csa-

lábból hoz. Az illető igyekszik bízni Istenben egy reprezentáció nyomán, amelyben egy feltétel nélkül szerető valakit képzel el, de ez elsősorban a vágyainak és hiányainak a szüleménye. Ezért ha nehéz helyzetekbe kerül, kicsúszik a lába alól a talaj. Nem létezik olyan ember, akinek ne lennének spirituális alaptapasztalatai, melyekben átélhetővé vált számára Isten, akivel ő élményszerű találkozásban volt, és erre az élményre vagy tapasztalatra építhetjük az életünket. A legtöbb ember azonban nem emeli ki a pozitív élményeit, jelentőségét nem látja eléggé, így nem is építheti rájuk az életét, márpedig ez lehetséges volna. Tegyük fel, hogy valakit nyolcvan százalékban negatív élmények értek, húsz százalékban pozitív, de tudatos döntés nyomán a pozitív tapasztalatait tekintheti a fontosabb élettapasztalatnak. Ebből kiindulva pedig föl lehet építeni egy életet. Kutatások szerint tíz megtérés-élményt átélt személyből néhány év után már csak kettő él a megtérés-élménye alapján. Ez azt jelenti, hogy önmagában nem az élmény változtat meg minket. Pál apostol is átélt valamit, lenyűgöző élményt, de utána azt mondja a Szentírás, hogy éveken keresztül elvonult, hogy azt az élményt a személyiségében integrálja, hogy a megéltet alapján ártrendeződjön az egész személyisége, hogy a súlypontok máshová kerüljenek. Ez többéves belső munka, amihez általában egy közösségnek a támogató szeretetére is szükség van. Nem önmagában az élmény változtat tehát meg bennünket. Az élményre szükség van, hogy az élmény alapján tapasztalati, elérhető világunk legyen a változáshoz, annak fenntartásához és megőrzéséhez.

Ön szerint a keresztény hit gyógyító ereje képes a rossz tapasztalatainkat felülrni. Ez hogyan mutatkozik meg a mindennapokban?

Itt nem arról van szó, hogy van egy idealizált képem Istenről és a kereszténységről, a keresztény emberről, és ebbe az idealizált képbe próbálok kapaszkodni az élet realitásaival szemben, hanem arról, hogy megvannak a spirituális alaptapasztalataim, amelyeket kibontottam, amelyeket ápolok, s amelyekre ráépítettem az életemet. Ezekből kiindulva korrigálom az istenképemet, az istenreprezentációm. Egy imádságot például azzal kezdek, hogy ahhoz az Istenhez imádkozom, aki a kinyilatkoztatás Istene, Jézus Krisztus atyja, de aki számomra néhány nagyon pontosan leírható élményben feltárta magát. Tapasztalati alapból indulok ki akkor, amikor az életem egy konkrét nehézségével találkozom. Ez az alaptapasztalat hatalmas, gyógyító erővel, a megküzdéshez szükséges értékekkel rendelkezik, hogy még ha egy hosszú életszakaszon, nehéz élethelyzetek során kell is átverekednem magam, tapasztalat, élmény, érzés, érzelem, s az ezekből fakadó meggyőződések nyomán, a sebzettség fölülírható legyen. Mélyebb gyökérből tudom szívni a tápanyagot, és ahogy az író mondja: „A víz szalad, a kő marad”. Az az élmény mélyebben van, és identitásként, alapélményként jobban meghatároz, minthogy valaki éppen hazudott, vagy becstelen volt velem, vagy becsapott, ezek nagyon fájnak, de a személyiségem mélyét más tapasztalatok alapján határozom meg.

A személyiség mélye a bennünk lévő isteni mag?

Akár így is mondhatnánk. Amikor személyről beszélünk, legtöbbször egy énközpontú lényre gondolnak. Valójában a személy nem feltétlenül énközpontú, hanem istenközpontúnak is láthatják. A keresztény ember igyekszik önmagából istenközpontú személyiséget kiformalni, amelyben az ének is megvan a maga fontos helye. Erős énnel kellene rendelkezni ahhoz, hogy hatékonyabb, strapabíróbb, szeretni tudó emberek legyünk, de nem szükséges, hogy az én legyen a középpontban. A legtöbb ember azonban még csak nem is énközpontú, hanem inkább sebzettségközpontú. Ha az én van a középpontban, az már nagy dolog, a személyiségfejlődés nagy lépése, mert az én képes tudatos lépéseket tenni a jó felé, ki tud tartani benne, van benne elég világosság, határozottság, cselekvőképesség, kompetencia, rátermettség, akarat. Az énközpontúság érettebb, mint a sebzettség-központúság. Keresztény emberként viszont arra törekszünk, hogy istenközpontú személyiségekké váljunk, miközben kinőjük, és felhagyunk a világgal, a test és az én szidalmazásával.

Csak hát sajnos gyakran vallunk kudarcot...

Ez természetes, hiszen a megtérés egy folyamat, s közben állandóan megtapasztaljuk a saját gyöngeségünket. A személyiségünk összetett, sok erő munkál benne, s vannak köztük olyanok is, melyeket nem tudunk megszelídíteni, de megtanulhatunk velük együtt élni, miközben tisztelettel vagyunk irántuk. Ez azt jelenti, hogy a személyiségünkben mindig is lesznek ambivalenciák, egymásnak feszülő erők, s természetes, hogy ez így van. Az érett személyiség nem attól az, hogy homogén vagy egyoldalú, hanem attól, hogy a sokszor egymásnak feszülő erőket képes egyensúlyban, kordában tartani, s azokat jó irányba vinni. Tudomásul kellene azonban vennünk, hogy vannak erők, melyeket soha nem tudunk megszelídíteni. Ott van Jézus megkísértésének a története, az a gyönyörű mondat, hogy Jézus együtt élt a vadállatokkal. Nem szelídítette őket meg. Ez az emberi lélekben is így van. Vannak olyan erők, melyeket soha nem fogunk megszelídíteni, és lehet, hogy nem is kell, de megtanulhatunk velük együtt élni. Tisztelnünk kellene például a természet erejét. Azért mert Istenből élő és Istenre figyelő lények vagyunk, nem érdemes lebecsülnünk a természet erejét. Egy keresztény ember minél inkább lebecsüli a természet — és a benne lakó természet erejét is —, annál kiszolgáltatottabbá válik a lelkében lakó természeti erőknek, ami aztán erkölcsi nehézségekhez szokott vezetni.

Egyik írásában Eckhart mestert idézi: „Azért imádkozom Istenhez, hogy szabaddíjon meg istentől.” Vagyis a bennünk élő torz istentől, aki nincs. Ha benne hiszünk, az

Gyakran előfordult, hogy bementem a kórházba, és azt kérdezte tőlem valamelyik súlyos beteg, hogy miért büntet engem Isten? Igyekeztem meggyőzni őt és megerősíteni, hogy Jézus sem követett el semmi bűnt, mégis mennyi rosszban volt része. Ha tehát rossz dolog ér bennünket, az nem feltétlenül Isten büntetése. A beteg reagálása az volt, hogy igen atya, értem ezt, de akkor engem miért büntet Isten? Mi rosszat követtem el? Sokáig küzdöttem ez ellen, de most már nagyobb belátás van bennem. Nem biztos, hogy egy het-

szörnyű lelki gyötrelmekkel jár.

ven-nyolcvanéves, súlyosan beteg embert le tudunk beszélni a torz istenképzeteiről. Ma már elfogadom, hogy valakinek ilyen képzetei vannak, mert még ezen a rettenetes istenképzeten keresztül is valamicskét meg tud sejteni Istenből, és valahogyan képes Istennel kapcsolatot tartani. Lehetne persze sokkal szebb, sokkal fényesebb, emberibb és istenibb, de ez egy másik kérdés. Papként azonban nemcsak az a feladatom, hogy segítsek valakinek megtisztítani a téves istenképzeteit, hanem az is, hogy elfogadjam azt, ha valakinek olyan istenképzete van, amilyen van. S akkor abban a helyzetben, abban az összefüggésben, megpróbáljak mégiscsak tanúságot tenni egy olyan Istenről, aki sokkal több, mint amit ő hisz róla, de abban a formában, ahogy az befogadható számára.

A torz istenképpel kapcsolatban egyik leggyakoribb a büntető és bosszúálló istenkép. Mindennapos tapasztalat, hogy vannak emberek, akiket sorozatban érnek a szenvedések, melyek ellen semmit nem tehetnek. Érthető, ha ők a büntető Istent vallják, nem hiszik el, hogy őket is szereti. Mit tud nekik mondani vigasztalóan?

Van bennünk egy természetes és ösztönös igazságérzet, és nagyon fontos, hogy ennek a létjogosultságát elfogadjuk. Arra is lehetőségünk van azonban, hogy felül is múltjuk, kínjuk. Például a megbocsátásban nem tagadjuk a természetes, ösztönös igazságérzetünknek a jogosultságát, ami adott esetben a szemet szemért, fogat fogért elv alapján kívánna kontrollált bosszút, de felül is tudjuk múlni. Ha valakit nagyon sok szenvedés ér, akkor az első lépés mindig az, hogy mellé álljunk a szenvedésben. Nehogy elkezdjük neki megmagyarázni, hogy miért érik őt a szenvedések, az élet legmélyebb kérdéseire nem lehet szavakban választ adni. Isten hatalmas, minket, embereket felülmúló bölcsessége, hogy nem engedi meg azt, hogy egy szenvedő ember fájdalomra szavakban lehessen választ adni, hogy én odamenjek a szenvedőhöz, és azt mondjam neki, te azért szenvedsz, mert... Lerázom a kezemet, összecsapom, és magabiztosan közlöm vele, ezért nekem semmi dolgom nincs veled. Isten nem engedi meg, hogy az élet legmélyebb kérdéseire szavakban választ lehessen adni. Ezekre kizárólag tettekkel lehet válaszolni, amikor a saját személyemet, cselekvőképességemet a másik ember rendelkezésére bocsátom, beleértve a jó szándékomat, együttérzésemet, megértésemet. Ha tehát valaki rettenetes élethelyzetekbe kerül, akkor azt nem érdemes megmagyaráznunk, értelmeznünk. Nem kell mindig mindent értenünk, nincs az emberi méltóságunk ellen, ha valamit nem értünk, de abban segíthetünk, hogy az életének az értelmére rátaláljon.

Manapság sokan elfeledkeznek arról, hogy minden kegyelem. Ön viszont vallja, hogy a magunk erejéből nem juthatunk be a mennyek országába...

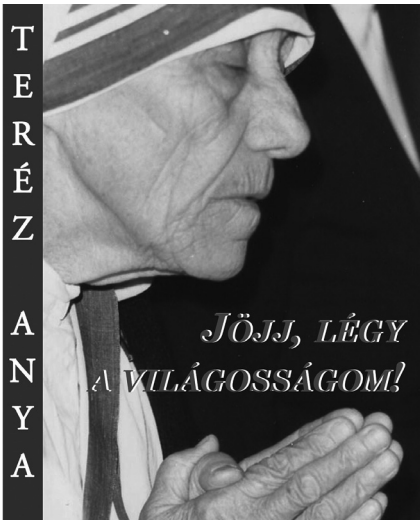
Egy történetet szoktam ezzel kapcsolatban elmondani. Egy ember a halála után Szent Péter elé kerül, aki azt mondja neki: Máris nyitom ki a mennyország kapuját, ha fölmutatod, hogy van száz pontod. Mire lehet pontot kapni, kérdezi az ember. Sorold fel, hogy miket tettél életed során, és én majd megmondom neked, hogy jár-e azért pont. Az ember elkezd sorolni: mindig hűséges voltam a feleségemhez, nagyszerű, egy pont, igyekeztem jól nevelni a gyerekeimet, csodálatos, két pont, tisztességesen dolgoztam, fantasztikus, három pont. Előbb-utóbb persze kezd kifogyni a pozitívumokból

szegény ember, és akkor kétségbeesetten felkiált: Istenem, a magam erejéből én ide soha nem jutok be. Erre Szent Péter azt mondja: száz pont, és kinyitja előtte a mennyek kapuját. Az ember nem halhatatlan lény, hanem halandó. Ha Isten nem ajándékoz a saját életéből nekünk, akkor nem tudunk élni, akkor nincsen élet bennünk. Az embernek nincsen saját élete, hanem kapott az Isten életéből egy részt, ez az élet van bennünk. Ez azonban nem a miénk, hanem Istené, és ez az élet elfogy egyszer. Ha Isten nem ad nekünk megint életet, akkor bent maradunk a halál hatalmában és markában. Az Isten életének egy része van bennem, és ezt élem. A megajándékozottság értelmében mondhatom, hogy az enyém.

Visszatérve a spirituális ugrásra, Ön szerint az a legrosszabb, ha valaki se nem gyógyul, se nem ugrik, hanem csak tengődik. De nem ilyenek vagyunk-e többségében?

Ahogy a beszélgetésünk elején említettem, volt egy időszak a papnevelő intézetben, amikor csak tengődtem. Szabad stagnálni, szabad tengődni, gyakran olyankor jutunk el egy mélypontra, ahonnan azután el tudunk rugaszkodni. A nehézség valóban abban van, ha végigtengődjük az életünket, és tehetetlenségünkben azt gondoljuk, hogy az életünk nincs a kezünkben, mi pedig nem vagyunk Isten kezében. Márpedig az életünk a mi kezünkben van, mi pedig Isten kezében vagyunk.

A VIGILIA KIADÓ AJÁNLATA

„Kalkutta Szentjének” személyes írásai
Kiadta és magyarázatokkal ellátta Brian Kolodiejchuk MC

Vigilia

Teréz Anya: Jöjj, légy a világosságom!

„Kalkutta Szentjének” személyes írásai

Kalkuttai Teréz Anya az elmúlt századnak egyik legismertebb személyisége volt szerte a világon. Ez az alacsony, törekeny apáca az egész világot bejárta Istennek a szegények, a nyomorultak felé forduló szeretetével. Nincs ma olyan földrész, amelyen ott ne lennének az általa alapított szerzet, a Szeretet Misszionáriusai nővérei, hogy munkájukkal tegyenek tanúságot Isten szeretetéről. A könyv azokat a bizalmas följegyzéseit, gyónatatóinak, egyházi előljáróinak írt leveleit tartalmazza, amelyek boldoggáavatási eljárása során kerültek elő. Megrendítő olvasmány ez a dokumentumgyűjtemény: Teréz Anya – a Getszemáni kertben szenvedő Jézushoz hasonlóan – átélt az Istentől elhagyatottság kínját, mégis, mindhalálig, Istenbe vetette bizalmát. Nemcsak munkájával, de szenvedésével is szolidaritást vállalt így a világ összes elhagyatottságával, szenvedésével.

Ára: 3.800 Ft